

VÝZVA POSLANCOM NÁRODNEJ RADY SLOVENSKEJ REPUBLIKY

k odkladu účinnosti nového Občianskeho zákonníka

Vážené poslankyne, vážení poslanci Národnej rady Slovenskej republiky,

obraciame sa na Vás v súvislosti s vládnyim návrhom zákona Občianskeho zákonníka, ktorého účinnosť je stanovená na 1. júl 2027 a vyzývame Vás k odkladu tohto termínu.

Žiadame, aby účinnosť predpisu nastala najskôr 1. júla 2028.

Predložený návrh prichádza s úplne novou koncepciou súkromného práva na Slovensku. Nahrádza zákon, ktorý aj keď s viacerými zmenami, bol súčasťou právneho poriadku 63 rokov.

Nevyhnutnosť rekodifikácie nijako nespochybňujeme. Za problematické považujeme to, ako táto kľúčová a obrovská právna reforma prechádza legislatívnym procesom a ako bude uvedená do praxe.

Nedostatočný čas na prípravu návrhu a odbornú diskusiu

Už počas pripomienkového konania sa ozývali zásadné výhrady, ku krátkosti času na oboznámenie s návrhom. Opakovane sa namietala absencia širšej odbornej debaty a skorá účinnosť zákona. Kritický ohlas potvrdzuje aj počet vznesených pripomienok, ktorý dosiahol **4052 pripomienok, z toho 2 013 zásadných a 51 hromadných, pričom Ministerstvo z nich akceptovalo len menšiu časť.**

Do ďalšieho legislatívneho procesu sa pritom aj z dôvodu zásadných výhrad dostáva len časť pôvodného rekodifikačného zámeru, z ktorého sa vypustila napríklad celá oblasť reformy rodinného práva. Napriek tomu Občiansky zákonník **s 1900 paragrafmi spísanými na 458 stranách, zrušením 18 právnych predpisov a ďalšími takmer 500 stranami dôvodovej správy**, bude predstavovať najrozsiahlejší predpis, aký bol v Slovenskej republike od jej vzniku prijatý. A takáto zmena sa má podľa návrhu stať účinná ani nie po 9 mesiacoch od schválenia v Národnej rade SR.

Skúsenosti veľkých kodifikácií v zahraničí hovoria o potrebe dlhších lehôt na implementáciu

To, že obdobná lehota nezodpovedá zásadám dobrej legislatívnej praxe, možno ilustrovať priamo na príkladoch krajín, ktorými bol tento kódex inšpirovaný. Predkladateľ najčastejšie cituje český Občiansky zákonník s 21 mesačnou legisvakačnou dobou, v Maďarsku to bolo 13 mesiacov a nemecký BGB, ktorý predstavuje vzor civilistiky nielen v rámci európskej kultúry, vstúpil do účinnosti po viac ako 3 rokoch. Ani tieto lehoty neboli vnímané ako úplne dostatočné, poukazujú však na zásadný rozdiel oproti tomu, ako je navrhovaná účinnosť pri slovenskej reforme.

Ak odborná verejnosť upozorňovala na nedostatok času už na posúdenie návrhu, o to viac je potrebné zabezpečiť dostatočný čas po jeho schválení na riadne oboznámenie sa všetkých právnych profesií z jeho obsahom a na prípravu na jeho aplikáciu v praxi.

Pritom to, ako bude uchopená nová úprava v rámci odborných fór a diskusií, bude mať priamy vplyv na to, ako sa zákon uvedie do praxe.

Nový Občiansky zákonník **sa pritom dotkne postavenia každej fyzickej a právnickej osoby**. Prináša nielen novú reguláciu takmer všetkých oblastí od zodpovednosti za škodu, cez dedenie a majetkové vzťahy v manželstve až po podnikanie, ale aj úplne nové pojmy a terminológiu v práve. Oboznámenie sa s novou legislatívou je preto potrebné uskutočniť v oveľa širšom časovom rámci, ako je tomu pri iných právnych predpisoch.

Nepripravená verejnosť a podnikateľské prostredie

Okrem právnických povolání (sudcovia, notári, advokáti, exekútori, predovšetkým, ale aj právnici a právničky pracujúci v podnikateľských subjektoch, bankách, poisťovniach či na úradoch) je potrebné s novými právami a povinnosťami oboznámiť aj širokú verejnosť. Ak platí zásada, že neznalosť zákona neospravedlňuje, potom od 1. júla 2027 sa všetky právnické aj fyzické osoby musia začať správať podľa nového Občianskeho zákonníka. Preto je nevyhnutná zo strany štátu riadna a rozsiahla informačná kampaň, ktorá bola vo všetkých krajinách súčasťou procesu uvádzania novej normy do života, pritom dosiaľ nebola avizovaná žiadna. Pred Ministerstvom spravodlivosti však stojí nielen úloha predstaviť zákon verejnosti, ale aj pripraviť novelizáciu desiatok právnych predpisov najmä v oblasti obchodného práva, exekučného či notárskeho poriadku, katastrálnych predpisov, civilného procesu, ale aj daňových a účtovných predpisov. Je zjavné, že pri priemernej dĺžke legislatívneho procesu nezostane podnikateľom pred nadobudnutím účinnosti ani minimálny čas na ich implementáciu.

Aj keď reforma nespochybniteľne prináša pozitívne zmeny pre podnikateľské prostredie, vyžaduje si kvalitnú prípravu a posúdenie ich existujúcich vzťahov vo väzbe na nové právo.

Justícia nie je na nový kódex pripravená.

Upozorňujeme, že nová právna úprava vstupuje do prostredia poznamenaného viacerými zmenami. V tom istom roku, ako má nastať účinnosť nového Občianskeho zákonníka, má podľa vládnych návrhov zákonov dôjsť k presunu agendy priesťahov na najvyššie súdy a teda nárastu ich zaťaženia. Akokoľvek sa ráta s posilnením ich kapacít, oba súdy stále nie sú plne obsadené a je teda otázne, ako tento nápor zvládnu.

Úloha najvyšších súdov je pritom kľúčová pri výklade práva a vytváraní novej judikatúry, na ktorú potrebujú vhodné podmienky. Justíciu tiež čakajú ďalšie zmeny, ktoré oslabujú jej pripravenosť na takúto zásadnú reformu. Opätovne sa zavádza inštitút justičných čakateľov a mení sa postavenie vyšších súdnych úradníkov ako aj pravidlá výberu sudcov. Očakávame, že tieto zmeny sa negatívne odrazia na personálnom zabezpečení súdov a kvalite výkonu súdnictva.

Nedostatočná príprava ohrozuje fungovanie právneho štátu

Dôsledky nedostatočnej prípravy a príliš skorá účinnosť zákona bude viesť k rozdielnym výkladom zákona, nárastu odvolaní a mimoriadnych opravných prostriedkov, čo výrazne zaťaží súdny systém a predĺži celkovú dĺžku konania v občianskej a obchodnej agende. To bude mať priamy vplyv na vymožitelnosť a predvídateľnosť práva a teda fungovanie právneho štátu na Slovensku. V konečnom dôsledku sa tak môže nevhodným načasovaním celý účel a očakávaný benefit reformy zmariť.

Dostatočná legisvakancia nie je prekážkou rekodifikácie, ale podmienkou jej úspešnej implementácie.

Pri zákone, ktorý má na desaťročia vytvoriť základ moderného súkromného práva, by nemal byť rozhodujúcim kritériom najskorší možný dátum účinnosti, ale čas potrebný na vytvorenie základných predpokladov pre jeho úspešné zavedenie do praxe.

Žiadame preto poslancov a poslankyne Národnej rady SR, aby pri rozhodovaní o účinnosti nového Občianskeho zákonníka zohľadnil **reálnu pripravenosť právneho prostredia, súdov a hlavne verejnosti a podnikateľských subjektov na jeho aplikáciu a odložil účinnosť minimálne na 1.7.2028.**